

Holocaust în Cluj

În perioada interbelică, comunitatea evreiască din Cluj era una dintre cele mai importante și dinamice din Transilvania, numărând peste 16.000 de persoane în anii '30. Evreii clujeni erau activi în viața economică, educațională și culturală, având propriile sinagogi, școli, publicații și organizații religioase (atât ortodoxe, cât și neologe).

După intrarea nordului Transilvaniei sub administrație maghiară (1940), evreii au început să fie excluși treptat din viața publică prin legi antisemite maghiare, care au afectat accesul la educație, locuri de muncă, proprietate și libertăți civile. Însă persecuția a atins cote dramatice în primăvara anului 1944, când Germania nazistă a ocupat Ungaria (19 martie 1944), iar autoritățile locale au colaborat cu naziștii în deportarea evreilor.

La sfârșitul lunii aprilie 1944, în cadrul așa-numitei „Operațiuni de ghettoizare din Nordul Transilvaniei”, autoritățile maghiare au decis înființarea unui ghetou în Cluj, sub coordonarea prefectului László Urbán și a comandantului poliției László Ferenczy, în colaborare cu ofițerii SS conduși de Adolf Eichmann.

Ghetoul din Cluj a fost organizat în zona fostei fabrici de cărămidă „Iris”, situată la marginea orașului. Între 3 și 9 mai 1944, aproximativ 18.000 de evrei din Cluj și localitățile din jur (cum ar fi Gherla, Dej, Huedin) au fost adunați

și internați acolo. Spațiul era extrem de mic și insalubru, destinat inițial muncitorilor, fără facilități de igienă, apă sau hrană adecvată. Evreii au fost deposedați de bunuri, supuși violenței fizice și interogatoriilor brutale.

Între 25 mai și 9 iunie 1944, din ghetoul Iris au plecat șase transporturi feroviare cu evrei către lagărul de exterminare Auschwitz-Birkenau. Transporturile au fost organizate de autoritățile maghiare, iar trenurile erau compuse din vagoane de marfă, închise ermetic, în care oamenii erau înghesuiți fără apă și hrană. Conform datelor istorice, numărul exact al deportaților a fost de 16.148 de persoane, dintre care aproape toți au fost uciși la scurt timp după sosirea în lagăr.

După încheierea războiului, doar aproximativ 1.500–2.000 de evrei din Cluj au supraviețuit Holocaustului. Mulți dintre aceștia s-au întors acasă și au găsit un oraș schimbat radical: locuințele și afacerile lor erau confiscate sau distruse, iar majoritatea familiilor fuseseră anihilate.

